

Victor Hugo in Maastricht

De Limburger 7-2-2026

Genghis Kahn, Willem de Veroveraar, en Ivan de Verschrikkelijke. Hoe verschillend ook, ze geloofden in het recht van de sterkste. Vele generaties van schrijvers en kunstenaars waren nodig om tot het besef te geraken dat het toch niet zo'n goed idee is als macht voor recht gaat. De rechtstaat is de mensheid nu eenmaal niet van nature gegeven. Het is zoals die fraaie boektitel van de oud-president van de Hoge Raad, Geert Corstens, luidt: *de rechtstaat moet je leren*.

Dat leren begon pas echt goed vorm te krijgen tijdens de Verlichting en raakte wijder verbreid tijdens de 19de eeuw. Ook uit welbegrepen eigenbelang. Steeds meer politici zagen dat rechteloosheid hand in hand gaat met economische malaise. Niemand wil investeren in bezit dat morgen verbeurdverklaard kan zijn. Want dat is wat de sterksten doen: vandaag heb je een huis, morgen pakken ze het van je af.

Een sleutelfiguur in die lange aanloop naar de rechtstaat was de Franse schrijver Victor Hugo (1802-1885). In zekere zin kennen we hem allemaal. Maar dan via gepopulariseerde versies van zijn romans en

toneelstukken. Denk aan *de miserabelen* en *de klokkenluider van de Nôtre Dame*. Ze laten de ellende zien die ontstaat als macht niet wordt begrensd door het recht:

marteling, doodstraf, willekeur, vooroordeel en armoede. Hugo had het over het verschil tussen de wet (*la loi*) en het recht (*le droit*). Barbarij herken je eraan als de wet aan de kant van de machthebbers staat en universele rechten worden geschonden.

In de Maastrichtse Universiteitsbibliotheek is tot eind juni de tentoonstelling *Hugo and the Law* te zien. Ze is samengesteld door een groep juristen, cultuurwetenschappers, historici en boekexperts van de UM. Het resultaat is klein maar fijn. De bezoeker wordt voorzien van achtergrondinformatie over het Parijs van Victor Hugo. Er zijn reukdozen, zodat je de geur van dat oude Parijs kunt opsnuiven. Er is muziek te horen uit die tijd. Maar ook Hugo's productieve schrijversleven komt aan bod. Dat wordt geïllustreerd aan de hand van allerlei bijzondere boeken uit de speciale collectie van de bibliotheek. Niet alleen de boeken van Hugo trouwens, maar ook van zijn tijdgenoten. Zulke boeken maken de geschiedenis tastbaar, zeker in deze tijd van digitaal nepnieuws. Ja, Hugo heeft echt bestaan en zijn opvattingen over het belang

van de rechtstaat en een verenigd Europa
resoneren tot op de dag van vandaag.

Hugo and the Law is de Maastrichtse
universiteit ten voeten uit: een
interdisciplinair project in de Engelse taal
over een Franse schrijver met Europese
allure. Niet overbodig in een tijd waarin het
recht van de sterkste haar retour maakt: dit
keer als ankerpunt in het wereldbeeld van
Donald Trump cum suis. *Cette carotte
miserable*, zou Hugo hebben gezegd.